

על מקורו של מנהג קטניות בחג הפסח והגישה המקלה שראוי לנהוג בימינו לגביז, כתבתי לא מעט בעבר. כעת אני מבקש להתייחס לסוגיה חשובה, לעתים כאובה, שקשורה לכך - דינו של חתן אשכנזי, המקפיד על איסור קטניות, המתארח בחג אצל חמיו וחמותו מעדות המזרח, שאינם מקפידים על איסור זה (או כל קונסטלציה אחרת, שדומה לכך).

לכאורה, הכלל ברור. בענייני מנהגים, ההלכה מבחינה בין אדם שמעתיק את מקומו למקום אחר, אז הוא מאמץ את מנהגי המקום, ובין אדם ששוהה שם באופן זמני בלבד. אז, עליו להמשיך לשמור את חומרות המקום שממנו הגיע בנוסף לחומרות שנהוגות באותו מקום (בבלי פסחים נ, ע"א; שולחן ערוך אורח חיים תסח, ד). לאור זאת, יש הסוברים שאותו חתן צריך להמשיך לשמור על איסור קטניות גם בבית חמיו וחמותו בפסח, שכן הוא רק אורח זמני שם. הבעיה היא שאין הנידון דומה כל כך

במשפחה מעורבת, כאשר חתן מגיע לאכול בפסח אצל משפחת אשתו עליו לאכול מה שמציעים לו, מבלי לשאול שאלות מיותרות

לנושא שעליו ההלכה דיברה. ראשית, בהלכה דובר על מנהגי מקום, כלומר מנהגים שכל אנשי הקהילה או העיר שומרים בשווה. אדם שמגיע שם לביקור איננו חלק מאנשי המקום ועליו להמשיך לשמור את מנהגיו. אבל בנידוננו מדובר בקשרי נישואין. קשרי נישואין הם קבועים והחתן הוא חלק ממשפחתה של אשתו. קשה אפוא לומר שהוא נחשב כאדם זר שהגיע למקום. אותו חתן הוא חלק אורגני מאותה משפחה, ונוכחותו שם לפיכך היא קבועה.

נוסף לכך, בהלכה מדובר על מנהגים שאדם מקיים לעצמו. אבל במקרה שלנו (כך בדרך כלל), לא החתן הוא שמבשל את האוכל, אלא חמיו וחמותו הם שמבשלים עבורו את הארוחה. האם יעלה על הדעת לדרוש מהם להתאים מאכלים לכל חתן שמגיע עם מנהגיו? לא רק שהדבר לא תמיד מעשי (אם כי אני מכיר אישה שמכינה חמישה סוגי מאכלים לחמשת חתניה!) אלא שגם אינני מוצא בו הגיון הלכתי - לאותם הורים מנהגי המקום שלהם. מדוע לחייב אותם לבשל אוכל על מי מנהג שאיננו שלהם?

יש שיאמרו, אם כן, שהפתרון פשוט: שהחתן יימנע מאכילת המאכלים שלגביהם הוא מחמיר. אך ראשית, לא פעם הימנעות מאכילה פוגעת במארחים שטורחים

ההורים? האם דווקא בחג שבו אנו חוגגים את גאולת ישראל מהגלות, נתחלק ונתפרד על בסיס המוצא השונה שלנו? שלישית, ההלכה עצמה הקפידה על כך, כשקבעה שאדם שחורג ממנהג המקום שבו הוא נמצא יעשה הכל בצנעה, כדי להימנע מאיסור "לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת" (שולחן ערוך שם). ואם הדבר נכון לאורח בעיר זרה, כל שכן שהוא נכון לבן משפחה.

לכן, לענ"ד, במציאות של משפחה מעורבת, כאשר חתן מגיע לאכול אצל משפחת אשתו, אין דינו כשל אדם שרק מבקר בקהילה אחרת, אלא דינו כתושב קבוע שם. הוא חלק אורגני מהמקום כמו כל אדם שבא להשתקע במקום אחר, ומשום כך עליו לנהוג במנהגי המקום - לאכול כל מה שנותנים ומציעים לו, מבלי לשאול שאלות מיותרות. יש אולי שיתקשו בהוראה זו, משום שהם רגילים לחשיבה הלכתית בינארית, בה הכל מותר או הכל אסור. אבל בעידן של קיבוץ גלויות אנו נדרשים לחשיבה מורכבת. הפיכת עם ישראל לעם אחד לאחר שנים של פירוד מחייבת אותנו לפתח את התפיסה ההלכתית, כך שלפחות כשמדובר במנהג, נדע להבחין בין הבית הפרטי למשפחה המורחבת, ובכל מקום ינהג האדם במנהג המקום. זו הדרך הנכונה לה

ראשון עד חמישי ללא שבת

מוסקבה וסנט פטרסבורג

שני הלבבות הפועמים של אמא רוסיה
26-30.5.19 | 8-12.9.19 | טיסות אל על
רכבת מהירה ממוסקבה לסנט פטרסבורג